

Asia: VN/18083/2024

Lausuntopyyntö SLAPP-direktiivin täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Direktiivin implementointi vähimmäistasoisena (eli vain rajat ylittäviä siviili- ja kauppaoikeudellisia asioita koskevana) tarkoittaa käytännössä sitä, että kotimaassa tapahtuvan strategisen häirintäkanteen uhri ei saa samantasoista suojaa ja tukea kuin ulkomailla tapahtuvan strategisen häirintäkanteen uhri. Tätä lähtökohtaa ei voi pitää hyväksyttävänä.

Esityksessä on todettu, että ”Selvä perusteettomuus tarkoittaisi laissa samaa kuin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:n 2 momentissa.” Selvästi perusteettoman kanteen hylkääminen on siis mahdollista kotimaisissakin tapauksissa, mutta vastaaja jää edelleen esimerkiksi vaille mahdollisuutta saada tukea yhteisöltä, jonka tarkoituksena on suojella tai edistää julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden oikeuksia. Ko. oikeudenkäymiskaaren kohta ei myöskään takaa direktiivin edellyttämää viivytyksetöntä käsittelyä. Myös tältä osin kantajan, eli vahingollisen ja oikeuden väärinkäyttöä tarkoittavan kanteen uhrin, oikeusturva on kotimaassa tällä hetkellä puutteellinen.

Mikäli direktiivi implementoidaan nyt esitetyllä tavalla vähimmäistasoisena, Journalistiliitto ehdottaa, että lainsäädäntöön lisätään tämän esityksen 11 §:a vastaava selkeä mahdollisuus saada tukea yhteisöltä, jonka tarkoituksena on suojella tai edistää julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden oikeuksia. Tämä edistäisi direktiivin tavoitetta ja tukisi sananvapautta myös kotimaassa. Tuen mahdollisuus tulisi ulottaa koskemaan erityisesti myös sananvapausrikoksia. Suomessa SLAPP-tyyppiset tapaukset ovat käytännössä useimmiten liittyneet rikosprosesseihin, ja niille tyypillistä on ollut pyrkimys käyttää viranomaiskoneistoa hyväksi julkisen keskustelun estämisessä. Lisäksi tulisi kiinnittää erityistä huomiota tämän tyyppisten asioiden viivytyksettömään käsittelyyn.

Kuten mietinnössä sinänsä hyvin todetaan, on asiassa kysymys tasapainon löytämisestä kantajan ja vastaajan oikeuksien välillä. Koska sananvapaus on perusoikeus, ja strategisten häirintäkanteiden tarkoituksena on sananvapauden heikentäminen, tulisi kotimaisen oikeusjärjestelmän toimijoiden kykyä tunnistaa tällaiset perusteettomat häirintäkanteet vahvistaa myös muilla keinoin. Poliisin ja tuomioistuinten kykyä punnita perustavanlaatuisia oikeuksia keskenään sekä ymmärrystä oikeuden väärinkäytöstä tulisi kehittää.

Nazarenko Salla
Suomen Journalistiliitto